Ч. 183 (11.151). Львів, четвер 18. серпня 1927. Opłata pocztowa opłacona ryczałtem. Рік XLV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 6·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Мова цифр?

III.

Цифри польського перепису з р. 1921 говорять тільки одно, а саме, що польська **національна статистика** є тенденційна, фальшива і фантастична не лише у відношенні до кількости поодиноких національностей на українській території під Польщею, але й у відношенні до загального числа населення. Розуміється, що крім тенденційного втягання в рубрику поляків греко-католицьких і православних українців, а розмислом, ізза недбальства „патріотичних" списувачів та конскрипційної абстиненції (свідомої в Галичині, а несвідомої на інших українських землях) українського населення пропущено в переписі 1921 р. около 1,500.000 українців. Колиб ми приняли за зближені до правди обчислення М. Прушинського (на віроісповідній основі) й обчислення Л. Васілевського (шляхом довільного віднимання), які виказують кругло 4,500.000 українців під Польщею, і додали до тої суми 1,500.000 пропущеного в переписі українського населення, то одержимо кругло **6 міліонів** українців у межах Польщі.

Та, як уже згадано, польський перепис з р. 1921 взагалі не надається до якихнебудь серйозних висновків. Тому в намірі зблизитися до правди, треба за вихідну точку до якихнебудь статистичних висновків брати австрійську статистику з 1910 р., хоч і вона була тенденційно переведена в користь поляків. Принагідно зазначимо лише, що такий солідний, вдумчивий і незахланний на чуже добро дослідник, як д-р В. Охримович, обчислив, що з р. 1910 зараховано до поляків около 300 тисяч українців.

Спираючись на дані перепису з 1910 р. та беручи на увагу всі конечні поправки, а між ними і непомірно великі воєнні втрати при слабкому натуральному прирості, інж. Ю. Павликовський у вичерпуючій студії встановив кількість українців в р. 1921 на території Сх. Галичини на 3,422.050 душ. Тим самим способом проф. М. Кордуба встановлює кількість українців у краківському воєвідстві на 52.302. Отже **мінімальна кількість** українців на території цілої Галичини в добі польського перепису виносила **3,479.352** душ.

Колиж перейдемо на область нещасної Холмщини, влученої до люблинського воєвідства, то тут здається нам, що в квестії національної статистики блукаємо по диких полях. Фантазія конскрипційних списувачів і польських статистиків не мала тут ніякого стриму. Коли перед війною (на основі російського перепису з 1897 р. і віроісповідного з 1909 р.) польський елемент був у більшости в двох повітах: білгорайському і замостьському, а в шести інших українці мали перевагу, то перепис з р. 1921 у **всіх повітах** Холмщини виказує 70—80 проц. польську більшість. Колиж мати на увазі, що на Холмщині є до 15 прц. жидів, то виходилоб, що **український елемент на Холмщині зовсім** зник з лиця землі, обмежуючись невеличкою цифрою 69.000, яку навіть Л. Васілевський соромно подвоює в користь українців. На щастя, українці зникли тільки на папері. В дійсности вони істнують, живуть і ведуть розпучливу боротьбу за свою душу. Доказом істнування українців на Холмщині є вибори 1922 р. Саме тоді, коли на папері пропав український елемент на Холмщині, у виборах, хоч мало свідомий і забутий, проявив він своє істнуваня вибором своїх послів і сенаторів.

В р. 1914 мінімальна кількість українців на Холмщині виносила 447.600 душ на 841.800 всього населення. Перепис з 1921 р. виказує **38 проц.** воєнних втрат в порівнанні з 1914 р., себ-то 319.884. Приймім найбільш некорисний для українців зворот, а саме що воєнні втрати поляки виповнили напливом поліцейсько-бюрократичного елементу і кольонізацією та що 38 проц. втрат прийдеться розложити на українців, жидів і німців, та й тоді кількість українців на Холмщині виноситиме **щонайменше 277.512**, а не 69.000 офіційних, ані не 138.000 „подвоєних" п. Васілевським.

В більському, берестейському і кобринському (тепер поділений на кобринський і дорогичинський) повітах в р. 1914 було 443.370 душ українського населення. Воєнні втрати на основі польського перепису з 1921 р. виносять тут просто неймовірний відсоток, бо 48 проц. Приймаючи й тут непорушність числа польського населення (через наплив поліцейсько-урядничого і кольонізаційного елементу) і розкладаючи відсотково втрати на інші національности, одержимо **найменше 230.552** українців.

З української области давної мінської губернії припав Польщі пинський і частина мозирського повіту, які знов підпали ріжним адміністраційним подилам. Відсоток воєнних втрат виносить тут 22 проц. Тим самим способом проф. Кордуба встановив тут мінімальну кількість українського населення на **195.342** душ.

Вкінці переходимо до волинського воєвідства. Показчик воєнних втрат обмежується тут теж 22 проц. в порівнанні з 1914 р. Приймаючи вирівнання польських втрат поліцейсько-бюрократичним і осадницьо кольонізаційним елементом, одержимо **1,132.000** українського населення на Волині. До того слід ще додати українців, розсіяних поза межами української національної території (нпр. в повітах білгорайському, замостьському, красноставському і соколівському люблинського воєв. та в цілій б. Конгресівці і Білій Руси) щонайменше у висоті **150.000** душ. Таким чином на землях б. Росії, що припали Польщі, будемо мати **найменше 1,985.406** українського населення. Додавши до того **мінімальну кількість** галицьких українців в сумі 3,479.352 душ, одержимо в дні 30. вересня 1921 р. **мінімальну кількість** українців під Польщею в загальній сумі **5,464.758**.

Одначе це число не вичерпує всеї кількости українців в межах Польщі. До нього слід іще додати до 400.000*) репатріянтів, що після 30. вересня 1921 р. вернули до краю (з Великої України, Росії, Чехословаччини, Австрії, Німеччини й інших країв), далі щонайменше 50 тисяч українців у війську і вкінці около 385.000 мінімального натурального приросту за останні роки. Таким чином **мінімальна кількість українців** в межах Польщі висловлюється під теперішню пору кругло цифрою **6,300.000**. В дійсности українців під Польщею є далеко більше. Та наскільки більше, цього при теперішньому стані статистичного матеріялу не можна означити. На всякий випадок, коли ми при означенні загальної кількости українців під Польщею користуємося цифрою **сім** міліонів, то стоїмо ближче правди, як ті, що офіційно подають нас на 3,900.000 або „підвисшують" кількість українців до 4,500.000. З усею певністю можна тільки твердити, що кількість українців під Польщею вагається між **шість і сім** міліонів душ

---

*) Кількість поворотців після 30. вересня 1921 р. до кінця 1924 р. перевисшає 500.000. Є це головно українські селяни, евакуовані в глибину б. Росії, й українські вояки. Також в останніх трьох роках відбувався дальший процес повороту, хоч уже в меншому обємі. З уваги на те цифра 400.000 українських поворотців безумовно не є за велика.

За честь нашого жіноцтва.

Мова фактів.

Зясовуючи ролю, яку відіграло наше жіноцтво у громадських виборах, я обмежуся виключно лиш до звітів, що були подані про передвиборчу і виборчу акцію на протязі останніх тижнів на сторінках „Діла". Авторами тих звітів є очевидно з правила мущини і годі припустити, щоб їх інформації були перебільшені в користь жіноцтва. Радше навпаки. Одначе я свідомо не хочу тут користуватись матеріялами, надсиланими місц. філіями і кружками до львівської централі „Союзу Українок", — матеріялами незвичайно цікавими, — тому, щоби не стрінув мене закид, що характеристику виборчої постави жіноцтва переводжу на основі тенденційно оптимістичних вістей.

Щож кажуть факти, подані до відома інформаторами „Діла"? Розгляньмо їх у хронольогічному порядку.

Довідуємося з них, що вже в передвиборчій акції наше жіноцтво приймало живу участь. У богатьох місцевостях жінки входили в склад виборчих комітетів, не лише в містах, як напрям. у Коломиї, Терностах, Яворові, але й по селах (див. „Діло" ч. 158, звіт з Перемишлянщини). По цілому краю відбувалися передвиборчі віча (треба тямити, що „Діло" реєструвало лише віча, влаштовані УНДО або місцевим виборчим комітетом; слід згадати, що крім цього місцеві жіночі організації зорганізували приблизно 30 передвиборчих жіночих віч).

Жіноцтво заповнювало не лише ці окремі жіночі віча, воно становило також значний процент учасників загальних передвиборчих віч. Стверджують це згідно десятки звітів з усіх закутин краю, а деякі звіти підкреслюють з притиском особливе зацікавлення жінок. Прим. про віче в Жорнисках, пов. Городок Яг читаємо в ч. 140.: „Особливо жінки виявили велике зацікавлення виборами і заповіли свою громадну участь у виборах." Подібно про віче в Товстім читаємо: „По вічу селяни, особливо жінки, висказували голові комітету подяку і просили, щоб такі віча уряджувались частіше." Свідомість жіноцтва находить свій вияв у передвиборчій стадії також в обороні прислугуючих йому виборчих прав, себто в реклямаціях, які вносять жінки з жаданням вписати їх на виборчу лісту. Прим. у „Ділі" ч. 156. читаємо що „в Ляшках Гостинцевих наказний війт не вписав до виборчих ліст ані одної жінки. Жінки зробили великий крик так, що наказаний війт змушений був лісту відповідно доповнити." — Жіноцтво борониться сміло проти зловживань („Діло", ч. 143, звіт я Яворова: „Наші жінки прогнали на голову від себе того магістратського висланника, що бігав по хатах у справі підписів на реклямаціях".)

Правдивий іспит своєї громадянської зрілости і національної свідомости здало жіноцтво в самому виборчому акті. Майже всі звіти з признанням підкреслюють прегарну, однодушну поставу жіноцтва при виборах, яка часто рішала про побіду національної лісти. З довжезної низки дотичних фактів наведу лиш деякі приклади:

„Діло", ч. 174, звіт з Топорова: „Зазначити належить зрозуміння ваги виборів нашим жіноцтвом, бо прибуло до голосування 97 прц. управнених жінок. Около 100 жінок прибуло на голосування з дітьми-немовлятами при грудях і чекали від 8-ої год. рано до пізного вечера". (Ця постава жіноцтва причинилася до побіди української лісти над лістою польсько-жидівсько-хрунівською. — „Діло" ч. 168, звіт зі Скалатщини: „В обох селах (Зелена і Паївка) виборці, особливож жінки, йшли лавою до виборчої урни". — „Діло", ч. 165, Горохівці (Перемищина): „До виборів українці приготовилися знаменито, особливо жінки й дівчата: хоча день був робочий, до виборів ішли громадно". — „Діло", ч. 165, Гоґошанка (пов. Підгайці): „Належить також згадати, що українське жіноцтво масово прибуло на вибори і чекало терпеливо на віддання голосів до 12. год. в ночі хоч падав дощ.". — „Діло", ч. 164, Вибори в Кобиловолоках (Теребовельщина): „Честь і слава українським громадянам, особливо жінкам Кобиловолок, що гідно і спокійно, не зважаючи на провокації, зуміли витревати до кінця і постояти за свої права." — „Діло", ч. 163, звіт з Корчева (Угнівщина): „З признанням належить піднести гремільну участь жіноцтва с. Корчева при виборах, яке зі спеціяльною завзятістю і цивільною відвагою ставало до виборчої урни." — „Діло", ч. 153, Шидлівці (Копичинеччина): „Була виставлена проти нашої хрунівсько-польська ліста. Завдяки сильній участи у виборах жінок наша ліста у всіх колах побідила.". — „Діло", ч. 150, Озірна: „Від самого рана до пізного вечера старі й молоді, мущини і жінки просто мліли, падали від утоми, але витримали, поки не сповнили свого обовязку." — „Діло" ч. 158, Гриньківці (Тлустеччина): „Від дівчат жадано метрик, а деякі аж плакали, що їх не хотіли пустити голосувати, хоча в лістах були записані."

Чи маю наводити ще більше доказів на те, що українське жіноцтво виявило велике зрозуміння ваги виборчого права та велику вмілість орудування ним? Ще хіба пригадаю вибори в Ходачкові Малім, де жінки — обурені на селян, що не хоті-

ли поставити жінок до громадської ради — виставили в IV. колі свою окрему лісту з самих жінок, а коли ця „бабська" ліста перепала, тоді жінки внесли протест проти виборів в IV. колі, заявляючи, що члени виборчої комісії допускалися неправильностей на шкоду жіночої лісти та що баби голосували на мужеську лісту під пресією чоловіків. („Діло" ч. 145). Коли про свідомість виборців рішає те, чи виборчий акт є проявом їх власної, свідомої волі, — то постава наших селянок з Ходачкова Малого — даремна, що це був при теперішніх виборах одинокий, спорадичний випадок та що половина жінок голосувала на лісту мущин — є найкращим симптомом назріваючої, дійсної політичної зрілости нашого жіноцтва.

Може дехто подумає, що тут подані виключно приклади корисні для жінок, а перемовчувані неґативні. Отже стверджую, що між кількома сотками звітів, поміщених на сторінках „Діла", не було ні одного зі скаргами на жіноцтво. В ніодному звіті не було обвинувачень, наче би жіноцтво спричинило заміщання, кермувалося особистими мотивами, шкодою національній справі, і т. п. Не було навіть скарг на байдужність жінок до виборів.

Після появи статтей д-ра Барана я звернулася до Народньої Канцелярії УНДО з запитом, чи є їй відомі факти, які оправдувалиб опінію д-ра Барана про ролю жіноцтва у виборах. Я не хотіла повірити, щоби відповідальний політик міг без оправданих підстав відсуджувати від чести половину виборців і я мала деякі сумніви, що може наша національна преса свідомо перемовчує некорисні для жінок звідомлення. На мій запит я одержала з Народньої Канцелярії ось яке запевнення з дозволом оголосити його прилюдно: „Постава жіноцтва при виборах була зовсім добра. Відсоток голосуючих жінок дуже великий. Народній Канцелярії не є відомий ні один випадок, де жінки пошкодилиб своїми голосами національним інтересам. Навпаки: в цілім ряді місцевостей жіночі голоси рішили про побіду національної лісти, а в деяких випадках жінки поводилися просто по геройськи."

Рівнож закид д-ра Барана, немов двори виконували пресію на жінок і дівчат і „без труду дириґували їх голосами у польську національну користь", не видержує ніякої критики. Без сумніву — економічна залежність від двора заважила часто на голосах двірської служби, але це торкається в однаковій мірі мущин, як і жінок (див. нпр. „Діло" ч. 139, ч. 174. звіт з Равщини село Річки, ч. 177. звіт з Нагірянки, пов. Бучач).

Зреасумуймо ще раз наведені виші факти, які ілюструють картину виборчої постави жіноцтва і порівняймо їх з характеристикою д-ра Барана, зробленою на основі „власної безпосередньої практики". З одного боку маємо авторитетну заяву Народньої Канцелярії і десятки звітів про „завзятість і дивільну відвагу", з якою жіноцтво стає до виборчої урни, про матерей, які „з немовлятами при грудях ждуть від рана до пізного вечера, щоби сповнити свій громадянський обовязок", про те, як то жінки „гідно і спокійно, не зважаючи на провокації, уміли постояти за свої права". З другого боку маємо безпардонний осуд д-ра Барана. Кому вірити, котре свідоцтво достовірніше — вирішення цього полишаю читачам.

На оправдання д-ра Барана треба — в імя правди — сказати, що все таки в теперішніх виборах зайшов один — на щастя, лиш один — сумний випадок, який чорною плямою впав на виборчий іспит українського жіноцтва. Цей випадок зайшов у найближчім окруженні д-ра Барана, в місці його довголітнього осідку і громадянської діяльности: в Тернополі. В 160. ч. „Діла" читаємо, що кілька амбітних жінок внесли кириню у виборчу акцію і з особистих мотивів поборювали кандидатуру одинокої жінки, що була на лісті виборчого комітету, кандидатуру довголітньої громадянської діячки і голови місцевого „Союзу Українок". Але чи годиться безсторонньому критикові узагальнювати цей одинокий випадок і на його основі видавати осуд про загал жіноцтва? Без сумніву, велику ролю грав тут „психольоґічний підклад", але й він не оправдує опінії д-ра Барана.

Ще одно слово про жінок, які увійшли у громадську раду. Д-р Баран каже про них, що вони „попали" у раду тільки дуже виїмково. Без сумніву: на таку велику територію і таке велике число радних, — 50—100 жінок, вибраних до громадських рад — це просто зникаюча скількість. Д-р Баран невдоволений — мабуть — навіть з тих виїмків і ставить нам як приклад „практичних жидів, які своїх жінок до громадських рад узагалі не вибирали". Чому українці мають наслідувати „практичних жидів." а не нпр. практичних анґлійців та американців, в яких жінки мають виборчі права до комунальних управ від 1869 р.? Хто вірить у майбутню місію українського жіноцтва в житті нації, той признасть також жінкам у житті громади ролю творчого, поважного чинника. Дасть Бог, що вже й ті перші „білі круки", які увійшли тепер до громадських управ, не заведуть наших надій і сповнять свої громадські обовязки на користь українського народу!

Мілена Рудницька.

За Академічний Дім.

Академічний Дім і його звязок з Наук. Тов. ім. Шевченка.

II.

На закупно площі, будову й уладження „Акад. Дому" зложено такі жертви:

В р. 1903—4: Евген Чикаленко — 63.254.74 австр. корон (25 тисяч рублів), інж. Семиренко 2.530 кор. (тисячу рублів), Мик. Аркас 1.265 кор. (пятьсот рублів), Мих. Грушевський 500 кор., М. Окуневська 100 кор., д-р Теофіль Дембицький 1000 кор. Дрібні датки принесли 1.763.20 корон. Разом зібрано в рр. 1903—4 квоту 74.417.94 кор.

В р. 1905 зложили: д-р Ст. Федак 222 кор., д-р Горбачевський 300 кор., а з дрібних датків вплинуло 156 кор. 67 сот. Разом приніс 1905 рік для „Акад. Дому" 678.67 австр. корон.

В 1906 зложили: Гординський 100 кор., д-р Ст. Федак 499 кор., Т-во „Дністер" 400 кор., д-р Евген Олесницький 500 кор., Краєвий Союз Кредитовий 100 кор., Нар. Торговля 100 кор. Дрібні датки принесли квоту 2.291.03. Всього прибутку було 3.990.03 австр. кор.

В 1907 вплинули гроші від д-ра Ст. Федака 350 кор., д-ра Шмиґельського 114.50 кор., від Кружка Земляків у Відні 325 кор., від Т-ва ім. Шевченка 1000 кор., від В. С. 5.080 корон. З дрібних датків було 677.05 кор. Разом прибуток виносив 7.546.55 кор.

В р. 1908 зложили: Т-во Кредитове в Рогатині 200 кор. д-р Степан Федак 200 корон; Товариство імени Шевченка 500 кор. Разом 900 кор.

В р. 1909 прислали: ґен. Павлюх 100 к., „Віра" з Перемишля 100 кор. З дрібних датків вплинуло 96 кор. — Разом 296 корон.

В 1910 р. вплинула з дрібних датків квота 14.60 кор. Ін. дарів не було.

В р. 1914. прислала „Акад. Поміч" 100 корон, а дрібні датки вплинули у висоті 12 корон. Разом 112 корон.

Загальна сума всіх датків від громадянства в рр. 1903—1911 принесла всього 830.955,79 австр. кор.

Завважу, що субвенції сойму в роках 1911—18 принесли квоту 14.000 корон, а в р. 1922 гал. Виділ Краєвий виплатив за роки від 1919 — 22 звальоризовану квоту 1.400 марок польських.

Якби ми рахували однаково вартість передвоєнної і повоєнної австр. корони чи польської марки, *то весь дохід „Акад. Дому"* в роках 1903—1922 виніс би: датки 83.955,79 кор., субвенції сойму 14.000+1.400, *разом квоту 99.355,79 корон.*

Міжтим, як виходить з касових книг, на докінчення будови дому, його уладження і покриття недоборів у роках 1903 — 30. червня 1920 року виплатило Товариство зі своїх фондів 98.055,85 корон, від 1. липня 1920 — 30. червня 1924 — 18.831.360,91 польських марок, а від 1. липня 1924 до 31. липня 1927 р. 2.163,90 зол. польських — *отже кругло понад 100 тисяч корон або понад 20 тисяч долярів.*

Із цих обчислень видно, що Наук. Тов. ім. Шевченка є щонайменше співвласником будинку „Акад Дому" і то по рівній половині.

Та ці числа говорять ще дещо більше. Акад. Грушевський не тому заінтабулював площу на Наук. Тов. ім. Шевченка, *бо*, як каже п. Осип Боднарович, „не *було* на кого", але тому, щоб під оком Товариства виростали культурні та наукові робітники „з вищими духовими інтересами та суспільними і національними обовязками", як і тому, щоб серед злиднів і браку доходів „Акад. Дім" не пропав, не загинувся, а мав підтримку в заможнім Товаристві, веденім тоді взірцево під оглядом господарським, наділенім обильними державними субвенціями.

Які тяжкі хвилі фінансової скрути переживав „Акад. Дім", видно хоч би з ухвали Виділу Наук. Тов. ім. Шевченка з дня 10. квітня 1907 р. „З огляду на те, що „Акад. Дім" через наєм убікацій для студентської кухні і студентських товариств не приносить доходу, потрібного на оплату податків і коштів адміністрації, ухвалено занята партер і сутерени на поміщення бібліотеки, салі засідань, канцелярії і музея Товариства." („Хроніка", 1907. Вип. 2, ч. 30. стор. 4).

Окрім податків і коштів адміністрації мав іще „Акад. Дім" інший тягар: сплати решти ціни, виданої на будинок у висоті 80.000 корон. В половині 1908 р. взято в тій цілі позичку на повну квоту недобору в Краєвім Банку, платну в 33 роках і 66 ратах по 2.400 корон річно. Цей довг сплачувало Товариство з власних фондів по кінець 1924 р.

Як щиро дбало Наук. Тов. ім. Шевченка про оконечну ціль „Академічного Дому": виховати культурних і наукових робітників з вищими духовими інтересами та суспільними і національними обовязками", видно хочби з того, що до Кураторії вибрано, окрім п. Евг. Чикаленка, голову Наук. Тов. ім. Шевченка Мих. Грушевського і директора фільольоґічної секції д-ра Івана Франка.

Кирило Студинський.

Р. ЛАЩЕНКО. 3)

Визволення балканських славян і Україна.

З приводу 50-их роковин війни 1877—1878 рр

(Продовження.)

Тяжкої долі майже одночасно з болгарією зазнала і Сербія. В 1389 р. у славнім бою на Косовім Полі сербського війська князя Лазаря Гребляновича з 300-тисячною армією султана турецького Мурада турки завдали тяжкий удар сербській незалежности... В 1453 р. турки беруть Царгород. В 1463 р. упадає Боснія, а за двадцять років турецькі прапори повівають вже і на баштах Герцеговини. В 1521 р. упадає і Білград, і лише одній-однісінькій Чорногорі вдалося оборонити свою самостійність.

„Славянські сини, болгарські і сербські — пише Пипин — пішли на змішнення турецького панування: новообернені мусулмани ставали турецькими вельможами, полководцями, везирями; по словам мандрівників з початку XVI в. майже всі яничари розмовляли по славянському". Але християн-славян жорстоко переслідували.

Створення могутньої Отоманської імперії зі столицею Константинополем потягло за собою величезні наслідки і для України, якої інтереси були історично звязані з Чорним Морем. Зміцнення турецької могутности на берегах Чорного Моря безпосередно причинилося й до закріплення ханства кримського, правда, в васальній залежности від Туреччини. Властиво зверхність турецького султана над кримськими ханами — як на це вказують справедливо історики — причинилася до того, що кримські хани не поділили долі ханів казанських і астраханських, а за піддержкою турецького султана ще довгий час аж до останньої чверти XVIII. в. виявляли для своїх сусідів досить грізну політичну силу.

Створення великої турецької держави викликало для задоволення її потреб великий попит на невільників, в які головно обертали військово-полонених. По думці нашого історика С. Томашівського першим доставцем невільників став для Туреччини васал турецького султана — кримський хан, а головним джерелом невільництва — Україна (що постійно знаходилася у воєнних сутичках зі своєю неспокійною сусідкою — кримською ордою). „Усі страти в людях, які потерпіла Україна протягом одного покоління після 1480 р. — як висловлюється той-же історик — були такі, що ними можна було би скольонізувати величезні простори лугів та степів".

А що було би в XVI., XVII. віках з Україною, колиб на варті її інтересів і зокрема біля Чорного Моря не стали запоріжці? Наскокам татарської орди на наші землі протиставляє рішучий організований опір Січ і цілі віки проходять у боротьбі запоріжців з ордою і турками. Торкатися ширше цього питання за браком місця ми тут не будемо. Згадаємо лише про походи Евстахія Дашкевича з козаками до Очакова (1528 р.), Дмитра Вишневецького (1556 р.), війни Івана Свирговського (1570—1574), похід Богдана Ружинського у Крим, походи Івана Підкови і Шаха у Молдавію (1577), боротьбу з турками гетьмана Сагайдачного.

Але запоріжські козаки беруть участь також у чисто морських виправах, перепливаючи на своїх „чайках" через Чорне Море до берегів Анатолії. Українські джерела залишили нам цілу низку свідоцтв про такі морські походи, а відомий Боплян подрібний опис їх організації. У 1613 р. козаки взяли Синоп, далі Трапезунд, побували і в самому Константинополі і в болгарській Варні, що була тоді під турками. І кожний майже раз при захопленні турецького міста козаки звільняли із вязниць християнських невільників.

Воюючи з турками і татарами як з „невірними", отже під прапором релігійної боротьби, козацтво вкладало в свої походи і морські виправи глибокий ідейний зміст: визволення християнських невільників із агарянської неволі.

Отже це не були походи лише для здобичі, а і для осягнення високої мети. Ця ідея визволення ясно відбивається і в українській народній поезії в низці історичних дум і пісень. Наскільки цією ідеєю була пройнята народня душа свідчить і той яскравий факт, що на Україні майже до нашого часу козацькі думи про походи в Туреччину за Чорне Море з метою визволення „бідних невільників" були улюбленою музично-поетичною темою в репертуарі наших кобзарів.

(Докінчення буде.)

Український Комітет у Празі.

Нова допомогова організація української еміграції в ЧСР.

Дня 6. п. м. відбулися перші звичайні загальні збори Українського Комітету у ЧСР, в малій кімнаті на віддашу п'ятиповерхової камениці. Присутніх членів було 25 (усіх записаних понад 30). Признаємося, що це за організація.

Український Комітет — це наслідник Українського Громадського Комітету. Мабуть є українців-емігрантів у Празі, що не знали би про Гром. Ком., але не всі згадують про нього з похвалою і задоволенням. Бо хоч Гром. Ком. за підмогою чеськ. уряду, чого ми не сміємо забувати, створив Українську Господарську Академію в Подєбрадах, Український Педагогічний Інститут, Видавничий Фонд, Соціольогічний Інститут, Музей, Архів і богато інших українських установ у Празі й немало українців-емігрантів знайшло у ньому поміч матеріяльного і правного характеру, то всеж таки стає іноді й сумно, бо можна було ще далеко більше виконати і з кращим вислідом, якщо у нас булоб менше особистих амбіцій і сліпої партійности. А головно партійні й міжпартійні свари та нетерпимість спричинили це, що Український Гром. Комітет перестав істнувати, хоча то була з природи організація політична.

Само життя показало, що така організація конче потрібна і в лютім 1926 повстав на місце Українського Гром. Комітету — Український Комітет. Одначе знову почалася стара історія. З ріжних внутрішніх і зовнішніх причин статут Українського Комітету затверджено аж в липні ц. р. До того часу правно істнувала лише тимчасова комісія, що виконувала працю, яку Український Комітет поставив собі за ціль. Праця та була дуже ріжнородна. Наведу лише декілька дат зі звіту тимчасової комісії. А саме: зареєстровано 225 осіб; видано 354 анкет на прохання про побут у ЧСР.; завірено 440 посвідок про маєткові відносини; видано 199 ріжних посвідок; вислано 229 осіб на працю; 375 осіб поручено чхсл. Червоному Хрестові; влаштовано малярський та електротехнічний курс. Крім того богато всякого іншого добра зробив Український Комітет для соток українських емігрантів. Комітет висилано представників на ріжні зібрання, наради і всюди там де треба було українцям бути заступленими.

Від цих загальних зборів повинна б почитися нова стадія діяльности Українського Інституту в ЧСР. Свобідніше можна рухатися, бо статут завтерджений, а на загальні збори явилися люди, приналежні до ріжних партій. Бесідники обмінювалися думками спокійно й річево. Порушено і обговорено майже всі справи, що входять у круг ділання Комітету. А ділання це широке і малоб обняти всі шари української еміграції, від тих, що мають високошкільну освіту аж до бувшого стрілецтва Української Армії. Показалося, що можуть спокійно між собою говорити націоналісти і соціялісти. Та, на жаль, тільки говорити, бо закінчилося інакше, ніж зачалося. Предсідник зборів закликав учасників, щоби до нової управи вибрано молодших людей, але коли між кандидатами одинокий молодший не належав до соц.-радикальної партії, то тойже таки предсідник просив дотичного націоналіста, щоб не кандидував. Почалася знову стара історія. І до управи вибрано самих старших громадян, майже всіх того самого політичного напрямку. Всеж таки більшість членів управи не брала активної участи в бувшім Українськім Гром. Комітеті, тому слід надіятися, що рада буде вести т-во в аполітичнім дусі — якнайдальше від безглуздої партійної нетерпимости.

Тут коротко згадано лише про світлі й додатні сторінки бувшого Українського Гром. Комітету й Українського Комітету, а свідомо замовчано все відємне і шкідливе в їх діяльности не лише для української еміграції, але й для цілого нашого народу. Новій управі Українського Комітету в ЧСР. добре відомі всі сторінки діяльности обох комітетів від самого початку. Лише від неї залежить, котрі сторінки вона візьме собі за приклад у своїй діяльности.

В. Т-к.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

Відгуки дня.

„Ґрандіозний“ і „стихійний“.

Скільки то людей вживає чужих слів залюбки, але не зовсім правильно, — того навіть перший-ліпший український астроном не почислив би. Наприклад чую нераз, як якийсь інтеліґент каже: „Пане! У вашім говоренні нема найменшого *нюансу*...“, або: „Не тратьте *контреданс*у...“, і тим подібне.

А скільки людей вживає добре чужих слів, не знаючи як слід їх значіння чи походження, того не обчислив би навіть німецький астроном.

Звернув я недавно увагу на слова: *ґрандіозний і стихійний*. Уживають їх всі українці, в кожній порі дня і ночі, при кожній нагоді та в кожнім можливім випадку.

Тимчасом я переконався, що мало хто знає ці слова: „ґрандіозний“ і „стихійний“ так, як про них стоїть у найновіших словниках чужих слів.

Про слово „ґрандіозний“ там написано таке:

„*Ґрандіозний*“ — впроваджене в обіг петлюрівськими дипльоматами підчас протибільшовицьких повстань. Походить від слова „ґранд“: Відси вкорінився звичай, що всі, які самі влаштовували ґрандіозні повстання або підпомогали організаторів тих повстань, заїздили все і всюди до „Ґранд“-готелів. Не без рації є теорія, що слово „ґрандіозний“ пішло від вуличного вислову: „ґранда“, „на ґранде“, а воно менше-більше значить те саме, що „роблення варята.“ Одна і друга думка має наукове обґрунтування.“.

Стільки словники.

Я додам до цього ще й історичне пояснення:

Камянець 1919 року. Міністерство фінансів не могло дати грошей У. Г. А., бо „армія повинна сама подбати за себе“ (!?). Зате для організаторів повстань видавала що дня по три, чотири й більше міліонів карбованців — залежно від того, скільки котрий домагався.

Саме тоді, як був у міністерстві галицький інтендант, якийсь зразок дістав пять міліонів на повстання в Катеринославщині. Місяць пізніше той самий пан крутився по нашому фронті коло Умані і розпитував, чи тяжко пройти ворожу лінію. Показалося, що тяжко, і він, просидівши три тижні в нашім запіллі, вернув назад у Камянець.

А за кілька днів ми читали в камянецькій пресі:

„Маються певні відомості, що на Катеринославщині розгорілось ґрандіозне повстання.“

В цім випадку слово *ґрандіозний* напевно походило від вислову „ґранда“, „на ґранде.“

Тепер про слово: „стихійний“.

Словник каже так: „*Стихійний*“ — слово залюбки вживане більшовиками всіх категорій. Походить від слова „стиха“, себто, коли щось робиться стиха, виходить тоді стихійне: захоплення, обурення або стихійний відрух. Така стихійність буває переважно в Радянщині при масах робітників і селян.“

Пояснення: у СССР. має відбутися якесь голосування, вибір або щось подібне. Правовірний комуніст на мовниці, більше знаний чекіст акомпаніює.

„Товариші! Я зладив список кандидатів (читає). Це все правдиві оборонці і друзі пролетаріяту. Хіба контрреволюціонер може бути проти них. Хто є проти списку, хай піднесе руку!?“

Тихо... Тільки десь там між товпою голос апробати: „Нема дурних!“

Вибір проходить одноголосно, без ропоту і протесту. Одним словом *стихійно*.

Як видно з наведених прикладів, ці два слова: ґрандіозний і стихійний в нашій мові не все покриваються зі значінням їх у чужих.

Тому я радив би замінити їх рідними словами, щоб не було плутанини. І так: на слово „ґрандіозний“ я пропонував би слово „урочний“, а на слово „стихійний“ — „вимушений“.

Галактіон Чіпка.

Ґен. страйк в Америці.

Льондон, 16. серпня 1927.

У звязи з недалеким речинцем екзекуції Сакка і Ванзетті в дні 22. серпня, американські профсоюзи оголосили на той день ґен. страйк. Не зважаючи на поліц. заборони, в богатьох містах заповіджено протестаційні збори і походи. Побоюються ексцесів. Власти приготовляються, щоби перешкодити евент. неспокоям.

Останні вісти.

Декрет про розвязання ради м. Львова.

Варшава, 16. серпня 1927.

Львівський воєвода Дунін-Борковський підчас останньої конференції в мін-стві внутр. справ поставив внесення, щоби тимч. раду м. Львова негайно розвязати й іменувати на її місце уряд. комісаря з прибічною радою. Тому мін-ство внутр. справ понехало попередній свій плян розписання нових виборів до міської ради у Львові. Декрет про розвязання міської ради й іменування уряд. комісаря буде виданий в останніх днях цього тижня.

2.000 учителів звільнених.

Варшава, 16. серпня 1927.

З новим шк. роком буде звільнених з держ. служби около 2.000 учителів народніх шкіл, котрі не зложили в приписанім речинці обовязуючих іспитів.

Ґен. Заґурський виїхав на дипл. пашпорт?

Варшава, 16. серпня 1927.

„Кур. Червони“ подає, що підчас травневих подій у Варшаві урядуючий тоді керовник мін-ства закорд. справ Моравський видав усім ґенералам дипл. пашпорти, до яких кождий міг вписати довільне назвище і їхати за кордон. Правдоподібно ґен. Загурський покористувався таким пашпортом.

Новий президент почт у Львові.

Варшава, 16. серпня 1927.

Президент почт у Львові інж. Дутчинський має бути перенесений до Кракова. Президентом почт у Львові буде іменований Попович із Вильна, бувший президіяльний шеф у львівській дирекції почт і телеґрафів.

Арештування команданта поліції в Криниці.

Криниця, 16. серпня 1927.

Державна поліція арештувала команданта купелевої поліції в Криниці на припоручення пов. суду в Мушині. Причини арештування держать у тайні.

Авантури офіцерів в Перемишлі.

Перемишль, 15. серпня 1927.

В суботу около 11. год. в ночі сім офіцирів І. п. танків, стаціонованих у Журавиці, після бенкету в кількох перемиських ресторанах побили тяжко шофера Ґетлаха, зате що згодився відвезти лише чотирьох із них. Товариші шофера ледви вирвали його з рук офіцерів. Потім офіцери звернули свій гнів проти товпи. Цілу ніч і ще на другий день поліція списувала протоколи з людьми, яких поранили ці офіцери.

Ванзетті збожеволів?

Льондон, 16. серпня 1927.

У Бостоні кружляють чутки, що Ванзетті попав в умову недугу. Вже два тижні тому запримітили в нього обяви тої недуги. Тоді перевезли його до ґумової келії. Два дни тому дістав він напади гострого шалу, що приписують голодовому висняженню.

Болгарський король зречеться престолу?

Біґород, 16. серпня 1927.

Степан Радіч у промові, яку виголосив у Петроварадині, сказав м. і., що король Олександер веде за кордоном дуже важні політ. переговори та що болгарський король Борис заявив, будьто би він був готов зректися болгарського престолу, колиб його особа стояла на перешкоді зєдиненню Югославії з Болгарією. В звязи з тією справою й є побут югославянського короля за кордоном.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·88—8·90. Банк Польський платив за долара в готівці 8·88, за Ню Йорк 8·91.

Збіже.

Пшениця двірська нова 43·50—45·00, жито нове 37·25—37·75, ячмінь на мливо новий 32·25—33·25, овес новий 30·00—31·00, кукурудза румунська 31·00—31·50, сіно солодке краєве прасоване 7·50—8·50, солома прасована 4·25—4·75, гречка 39·00—40·00, ріпак озимий 54·75—55·75, ґрисік кукур. 52—53, мука кукур. 34·75—35·75, отруби житні 20·75—21·15, крупи гречані 84·00—86·00, пшоно 81·00—85·00, крупи ячмінні 66—68, пенцак 66—68. Мішки ютові 1·70.

Виборчі висліди.

ТУРЧАНЩИНА.

1. Волче: 20 українців, 2 поляків, 2 жидів. 2. Ябінна Вижна: 22 українців, 1 жид. 3. Ясінка Масьова: 15 українців. 4. Ільник: 20 українців, 3 поляків, 1 жид. 5. Жукотин: 16 українців. 6. Лімна: 14 українців, 4 поляків, 6 жидів. 7. Завадка: 14 українців, 2 жидів. 8. Бориня: 7 українців, 9 поляків, 8 жидів. 9. Волосянка Вел.: 12 українців. 10. Присліп: 15 українців, 1 жид. 11. Шумяч: 14 українців, 1 поляк, 1 жид. 12. Розлуч: 17 українців, 2 поляків, 2 жидів, 3 німців. 13. Дністрик Гол.: 16 українців. 14. Турка: 12 українців, 13 поляків, 23 жидів. В Турці побідив в III. і IV. колі українсько-жидівський бльок, а в I. і II. колі поляки і жиди-асимілятори. УНДО зблькувалося з жидами-сіоністами, а УНС з направянами, ендеками і польськими Мошками, одначе до громадської ради не увійшов ніодин УНС-івець! — В Михнівці вибрано 2 селянки радними і дві селянки заступницями; у Гвіздці вибрано до ради жінки учителя і священика (їх мужів не вибрано).

ПІДГАЄЧЧИНА.

Вибори до громадської ради в селі Гавороньки, пов. Підгайці відбулися дня 29 червня 1927. У перших двох колах українці були у великій меншости (в І. колі 2 українців, 14 кольоністів; у ІІ. колі 19 українців, 27 кольоністів і місцевих латинників; уневажнено в тому колі 5 голосів українських. Кольоністи получилися з місцевими латинниками і вибрали в І. колі самих кольоністів, у ІІ. колі місцевих латинників. Зате в 3-тьому і 4-тому колі, в яких українці були в більшости, вибрано всіх радних українців. Поляки при помочі місцевих сель-робів старалися розбити і 4-те коло, вставивши туди на свою лісту ще 5 латинників, одначе не зважаючи на шалену аґітацію з їх сторони та погрози в сторону наших свідомих селян, ця штучка їм не вдалася. Вислід виборів загально такий: 16 радних і 8 заст. — кольоністи і латинники; 16 радних і 8 заст. — українці. Між 16 українцями найшовся, на жаль, і 1 хрунь, який показав своє обличча аж при виборах до громадської зверхности, які відбулися 7. липня. Через нього вибрано війтом поляка, заст. українця, асесорів 2 поляків і 2 українців.

РОГАТИНЩИНА.

Дня 26. і 27. червня відбулися вибори до громадської ради в *Дичківі*, пов. Рогатин. Добре зорганізовані люди дали доказ своєї громадської зрілости. Не зважаючи на нечувані надужиття, вибрано 20 українців і 4 поляків, тих останніх завдяки деяким хруням. Поляки, які не увійшли до ради, внесли протест, який очевидно відкинено. Дня 7. липня, вибрано війта. Старий війт пробував штучки і повідомив нових радних ледви на одну год. перед засіданням. Одначе всі зійшлися і вибрали самих свідомих українців: війтом став Павло Бетара, заст. Іван Перепічка, що найбільше працював до тепер для села і національної справи.

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку, Львів, Ринок ч. 10. І. пов. на щадничу книжечку ч. 7910.

НОВИНКИ.

— **Бандитизм.** У Берегах, самбірського повіту, напали в ночі на парохію о. Мельника замасковані бандити. Коли о. Мельник пробував боронитись револьвером, револьвер йому відібрали і сильно його побивши втікли. Досі невідомо, чи напад був чисто грабіжницьким чи особистим порахунком.

— **Катастрофи.** У Голоску біля Львова втопився в ставі 20-літній столяр Іван Яворський. — На вул. Льва Сапіги авто переїхало 60-літн. зарібника; на іншому місці покалічило 25-літнього робітника. — Біля Білостоку у селі Кописка 28 стодід згоріло від огню підчас випікання хліба.

— **Львівська хроніка.** Самовбивство жінки залізничого шлосаря Черниховської е для урядового лікаря повне сумнівів. Її муж не покликав лікарської помочі і позатирав усякі сліди блювотиння. Ведуть слідство. — Челядник із фарбівні Вайса на вул. Різницькій, Реннер, ударив 17-літнього помічника Розенмана так сильно, що вбив його на місці. Розенман робив Реннерові постійно ріжні збитки і облив його критичного дня кипятком. — Трьох веселих львівських горобців, що не сіють і не орють, Масенький, Корецький і Коргульський, хотіли забавитись легким коштом і прийшли непрохані на якесь жидівське весілля в Яд Харузім і там счинили таку

бучу, що аж поліція мусіла їх вивести. — На дім добродія Леткого в Галицьких Лисіках біля Львова напали в ночі три брати Когути: Станіслав, Владислав і Казимер, і порізали його, щоби вирівняти сусідські обрахунки.

— **Вакаційна львівська забава.** Т. зв. гицлівська гора у Львові (по шляхоцькому „Гура Страцеңя") була вчора сценою вистави гідного своєї назви. Поліція та жандармерія ловили на ній подвійно небезпечного добродія: на-пів божевільного і цілого атлета Врублевського чи пак Бобека. Врублевський, 22-літній молодець незвичайної сили, член захисту Альберта посварився із своїм приятелем, якого здоганяв аж на гицлівську гору з ножем в руці. По дорозі здер із себе одіж. Надибавши поліцая мав намір помститися на ньому. Коли прийшло кілька поліцаїв до помочі, Врублевський з ножем не лякався наставлених револьверів, знаючи, що його хотять узяти живцем. На сальву рушниць у воздух він відповів градом каменюк. Аж жовніри з касарні допомогли поліції спутати скаженого атлета, голісінького як наш прадід Адам. Найцікавіше у всій історії те, що цей постійний гість захисту Альбертинів має бути дезертиром з 51-го бережанського полку.

— **500 долярів спадщини** лежить у Варшаві в м-стві закорд. справ для якогось нашого земляка із Станиславівщини, брата Никити Деркіча (Деркача?), який помер в Америці, у Мільвокі.

— **Королівське інкогніто.** Голяндська королева Вільгельміна, може за прикладом болгарського короля Бориса, вибралась у вакаційну подорож інкогніто. Поліція в Ослью, щоби влекшити їй мандрівку, зачинила перед її приїздом залізничий перон. Таким робом публика могла зібратись юрбою і напирати із цікавістю на перон, щоби побачити скромну королеву. Коли приїхав поїзд, комісар поліції проводив ладом і не допускав приливу пасажирів до переходу призначеного для королевої. А що був ревним урядовцем потиснув трохи сильніше трохи грубеньку добросерду даму, що пробивала собі дорогу між пасажирами. Тоді товариш дами звернув увагу поліційному достойникові, щоби був трохи ніжніший, бо так не личить поводитись з королевою. Комісар був мов прибитий громом і забув про все те, що собі обдумав, ідучи на залізницю як сторож ладу. Публика прорвала поліційну гать і королева не могла більше вийти. Вона мусіла втікати назад до свого вагону і навіть там ховатись перед юрбою, що довго придивлялася: якто королева іде інкогніто.

— **Також Наполеон.** Цими днями перед французьким м-ством закорд. справ зупинилась юрба цікавих, питаючи: з приводу чиєї смерти завісили там жалібний прапор? Коли портієр відповідав: помер король Сісоват, король Камбоджи, люди робили міну менш-більш так само збентежену як ти, вельмишановний читачу. Камбоджа, пригадайте собі це з географії, це французька Індохіна. Сісоват мав від 1906 р. мілїон підданих, увійшовши на престол після свого старшого брата Нородома, якого попросту прогнали. Бо устрій Камбоджи своєрідний. Не син займає престол після смерти короля-батька, а той, кого ще за життя короля вибере як гідного зпоміж королівської родини „найвища рада" складена з бонзів і архієреїв. Сісоват не хотів прийняти престолу аж після смерти свого брата. Його вважали виїмково хороброю людиною та освіченою, і в краю називали „чорним Наполеоном". Він жив у найповнішій згоді із своєю протекторкою Францією і ввійшовши на престол склав франц. урядові офіціяльні відвідини у товаристві своїх 25 гаремових жінок, які виступали у своїх національних костюмах на спеціяльнім святі у Парижі. Така аматорська вистава припала французам до вподоби не менше як участь 15.000-ної армії з Камбоджи на франц. фронті. Навіть сам Сісоват вибирався на війну, але що мав уже тоді 70 літ, йому не радили.

— **Казки життя.** Віденська поліція чи міліція стала від останніх заворушень більш підзорливою. Тому не диво, коли цими днями арештувала одну молоду панночку на підставі самої її поведінки. Її були би держали на поліції може довше, якби не прийшло вияснення від акційного товариства „Сіріюс", де вона працює як урядовець. Панна Ганзі Б. є донькою був. урядовця цього товариства, уроджена у містечку Віднях, 1906 р. як хлопець. Лікарям важко було означити пол дитини і коли Ганс мав 17 літ, він сам рішив, що є дівчиною і зватисьме Ганзі. Аж до цього часу панна Ганзі була хлопцем, ходила до мужеської школи і мала товаришів хлопців. Коли вона за дозволом влади, на основі лікарських оглядин, стала дівчиною, між її знайомими счинився такий скандал, що бідні родичі мусіли аж утікати до іншого містечка. Фірма „Сіріюс" перенесла її батька до іншої філії і прийняла Ганзі як свого комівояжера. Трагедія Ганзі несківчена; вона ходить як дівчина, бо є нею, але при цьому має чисто мужеський голос і легко засіяні вуси та борідку. Скрізь де вона приде підозрівають, що це переодягнений хлопець. А всі її давні шкільні товариші, що роками кликали її Гансом, штовхали і пощипували, не в силі чік погодитись з думкою, що Ганс міг їх так довго ошукувати і настирливо його зачіпають. Бо важко нам вірити, що природа робить нам інколи збитки, які треба брати поважно.

— **Літературний куток.** Визначний італійський історик Гулієльмо Ферреро видав нову книжку „Єдність світа". Франц. письменник Анрі Барбюс, відомий комуніст, видав дві нові книжки релігійного змісту як продовження свого „Ісуса": „Ідучи за Ісусом Справедливим" і „Христові Юди". Одночасно вийшла книжка про походження та розвій евангельської правди Едуарда Дюжердена п. з. „Бог-Ісус". — В Америці має великий успіх повість Юлії Петеркін „Чорний квітень" з життя муринів на плянтаціях т. зв. Блакитного Струмка. Критика вважає книжку одним з найкращих малюнків психольогії мурина і обставин їх життя. Перша книжка Петеркін „Зелений четвер" була також із муринського життя. — Англійський письменник Люїс Хінд оголосив результати своєї анкети на питання: чому пишуть письменники. По його статистиці виходить, що 75 проц. письменників пише з бажання слави та потреби зробити своє життя більше ріжноманітним; 20 проц. пише для заробітку, а лише 5 проц. має дійсну потребу висловити себе. Хінд не дає відповіди: чи всі, що мають дійсну потребу писати мають теж щось цікавого сказати і до якої з трьох категорій письменників він зараховує себе самого.

— **Майстерна крадіж.** Зразок майстерної „новітньої" крадіжі оповідає свіжо англійська преса: До власника крамниці з дорогоцінностями, Сміта, в Льондоні ввійшов старший добродій, з перевязаною рукою, обпираючись на рамені льокая. Вибрав собі перстень з брилянтом за 120 фунт. і хотів заплатити, коли виявилось, що забув портфель. Старець був дійсно збентежений. Купець хотів переслати перстень йому до хати, з тим, щоби там він заплатив за нього. Старець не хотів; він мав звичку всі довги платити негайно. Звернувся до свого льокая, щоби пішов до хати і від жінки приніс гроші. А що праву руку мав перевязану, прохав золотаря написати за нього кілька слів на картці: „Моя кохана! Потрібую негайно 120 фунт. Передай їх". „Як маю підписати?" — спитав купець. — „Сміт. Я також звусь Сміт". (Смітів в Англії є більше як між жидами і німцями Маєрів!) Льокай пішов із запискою і небавком вернувся і 120 фунтами, які старець заплатив купцеві за брилянт. Жінка купця Сміта була при обіді сильно здивована: навіщо йому треба було так нежлано стільки гроша. Чи розумієте?

— **Світова всячина.** У селі Охоз на Моравії найдено в печері малу жіночу різьбу із зуба мамута, з передісторичної доби. — Нойорський епископ Маннінг у проповіди в Парижі звернувся з палким протестом проти французького судівництва, яке масово розводить багатих американів. — Французьке м-ство освіти прийняло закон, яким від 1929 р. вводить більші домагання при іспитах зрілости, щоби підвищити рівень гімназійних студій. — Югославія збере цього року 35.000 кг. олію. — Американський філянтроп Натан Штравс жертвував на санаторію в Єрусалимі 250.000 долярів. — Португалець Ріберльо найшов спосіб, як уживати кисеня замісць бензини. Цей винахід матиме далекосяжне значіння для всяких моторів. — На американськім пароплаві, що приїхав до Льондону найшли тіло отроєного американського інженіра Фішера; підозріння паде на одну сестру милосердія, що його провожала.

Поможім здвигнути дім-захист для українських письменників і журналістів у Ямній. Засвідчім ділом зрозуміння важкої культурної праці і виявім свою вдячність українським робітникам пера! Жертви слати на адресу: Львів, Підвальє ч. 7., Земельний Банк Гіпотечний, книжечка ч. 1141.

На українську культурну станицю.

На Народній Дім у Холмі

зложили далі: 72) д-р *Степан Барть* (Тернопіль) — 5 зол. і кличе: інж. Володимира Постригача й будівничого Андрія Фалендиша (оба в Тернополі) і Василя Болюха (Кутківці); 73) о. *Іван Гнатів* (Синява) — 1 долар і кличе: о. дек. Голінатого (Збараж), о. сов. Льва Юрчинського (Добромірка), о. Івана Іванчука (Іваначани) й о. Филимона Побігушку (Золочів); 74) д-р *Степан Біляк* (Городок) — 5 зол. і кличе: д-ра Кости Біренького (Городок), інж. Василя Риженського (Львів) і суддю Ярослава Ляховича (Ожарів); 75) о. *Петро Левицький* (Дитятин) — 10 зол. і кличе: о. Олександра Гутковського (Бурштин), о. Кости Шеремету (Кунашів), о. Мих. Білика (Скоморохи Нові) й о. Василя Німого (Скоморохи Старі); 76) *Степан Майковський* (Тчев) — 10 зол. і кличе: Іванку Миколайківну (Ворохта-оселя), д-ра Зенона Русина (Тчев) і д-ра Евгена Стефанова (Коломия); 77) *Венедикт Симків* (Болехів) — 5 зол. і кличе: Василя Ракочия, Миколу Макоту й Миколу Кушлика (всі в Болехові); 78) *д-р Петро Зволинський* (Болехів) — 5 зол. і кличе: адв. Г. Лисинецького, Юліяна Русина і Степана Дригинича (всі в Болехові); 79) *д-р А. Горбачевський* (Чортків) — 10 зол.; 80) *Олександер Пісецький* (Зелена) — 5 зол. і кличе: гофр. Антона Дольницького й гофр. Олександра Кулачковського (оба у Відні); 81) *о. Іван Іванчук* (Товсте) — 5 зол. і кличе всіх своїх конденанальних отців, котрі ще досі нічого не вислали; 82) *о. Теодор Савойка* (Селиська) — 10 зол.

Датки слати до Адміністрації „Діла", Львів, Ринок 10. II. пов.

ОПОВІСТКИ.

Новий Український Театр дир. П. Карабіневича.

Болшівці:
18.VIII. Ой, не ходи Грицю.
20.VIII. Діти Агасвера.
21.VIII. Запорожець за Дунаєм.

До відома хорові Вп. Котка! Дня 28. серпня 1927 відбудеться святочне відкриття театральної салі Українського Народнього Дому в Тисьмениці. Просимо Вас конечно прибути на той день до Тисьмениці з хором. Кількадений побут у нас запевнений. Проситься о негайну відповідь до Українського Народнього Дому. — *Комітет.* 223 2—3

Подяка.

Невмолима смерть, забираючи нам Найдорожчого Батька, Брата, Вуйка і Дідазавдала нам великанський біль і моральний повний удар. Перестало бити це стареше серце, що так піклувалось всіми нами, а у наше сирітське віконце вірвався сумний — темний промінь... промінь розпуки. Одначе в цій нашій тяжкій хвилі не опустили нас ті, що знали небіщика. І як бодай цею дорогою складаємо осьтут прилюдну подяку всім, які нас потішали, нам помагали, які безінтересовно зайнялися всім — немов перебираючи на себе обовязки Покійного. Дякуємо передовсім Впр. о. деканови Раковському і Впр. о. сусідови Чехутови, а дальше всім Отцям Духовним, — як рівнож Вп. Панству колляторам Білінським і Вп. п-ству Директорам Павлікевичам, Вп. п-ну д-ру Комарницькому, як делегатови жидачівської Просвіти, а дальше жидачівському і місцевому хорови — за віддання останньої прислуги Покійному; старшим братам церковним Миколі Воліцкому і Василеви Перістому, що від самого початку аж до запечатання гробу не опускали нас, а дальше всім місцевим і позамісцевим парохіянам і цій маленькій шкільній дітворі, що своєю присутністю звеличали день, коли провожали в останнє свойого старенького Душпастиря! Хай Ваш труд буде записаний на добро Ваших душ Всевишнім, а ми кличемо до Вас ще раз щирим, сирітським „Спаси-Біг"!

Віра, Надія і Люба Шпитківі з рідньою.
231 1—1

Волщів, п. Жидачів, у липні 1927.